

A Magyarországon működő külföldi irányítású leányvállalatok, 2012

Tartalom

1. A statisztikai megfigyelés előzményei és céljai	1
2. A nem pénzügyi vállalkozások részvétele a nemzetgazdaságban..1	
2.1. Tevékenységük	2
2.2. A stratégiai döntéshozók székhelye	2
2.3. A stratégiai döntésekben legnagyobb szerepet játszó országok ...2	
2.4. A külföldi és a hazai irányítású szervezetek termelékenysége..4	
2.5. A változások fő tendenciái	5
3. Pénzügyi vállalatok	6

1. A statisztikai megfigyelés előzményei és céljai

A külföldi irányítású leányvállalatok statisztikáját (*Foreign Affiliate Statistics*, angol rövidítéssel *FATS*) az Európai Unió tagállamaiban 2007-től állítják össze, és publikálják egységesen.

A statisztika összeállítása elsősorban másodlagos adatfeldolgozáson alapul, amelyben jelentős szerepe van többek között az adminisztratív adatforrásoknak (például adóbevallások).¹

2. A nem pénzügyi vállalkozások részvétele a nemzetgazdaságban

2012-ben a Magyarországon működő vállalkozások² 3,5%-a, azaz több mint 18 ezer vállalkozás állt **külföldi irányítás** alatt. Alacsony **számbeli** arányuk ellenére a külföldi leányvállalatok realizálták az összes magyarországi vállalkozás árbevételének, **termelési értékének**, valamint **hozzáadott értékének** több mint 50%-át. Az összes hazai vállalkozás munkavállalóinak több mint negyedét **foglalkoztatták**. A Magyarországon működő vállalkozások **bruttó tárgyi eszköz**-beruházásainak 55%-át szintén e szervezetek valósították meg. A fontosabb gazdasági mutatók alapján gazdasági súlyuk alacsony számarányuk ellenére is jelentős.

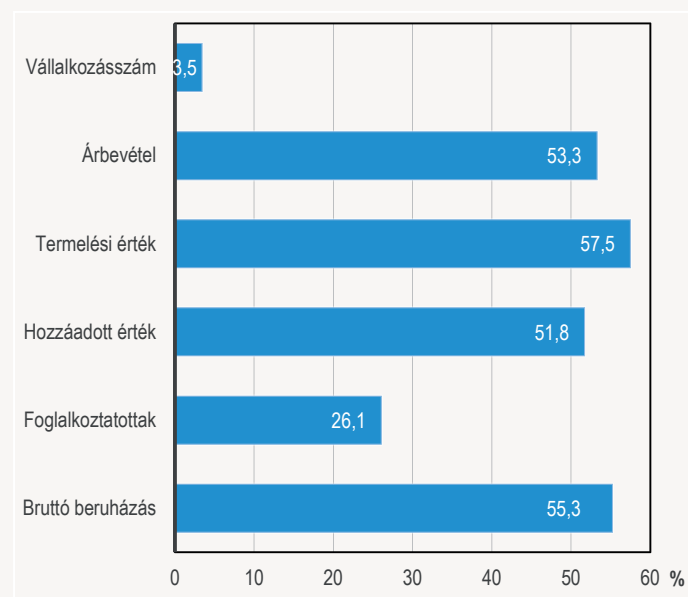
Nemzetgazdasági ágak szerint vizsgálva a **külföldi irányítású leányvállalatok száma** a kereskedelem (5,8 ezer), az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágban (4,2 ezer), valamint a feldolgozóiparban (2,3 ezer) volt a legmagasabb. Az összes vállalkozáshoz viszonyított számbeli arányuk (22%) az energiaiparban a legnagyobb. Az **összes magyarországi vállalkozás** nemzetgazdasági ágak szerinti összetételében szintén a kereskedelem súlya a legnagyobb (26%), az ingatlanügyletek ág jelentősége azonban jóval kisebb (6%).

A külföldi irányítású vállalkozások **árbevétele** 2012-ben meghaladta a 39 ezer milliárd forintot. A nemzetgazdasági átlagot (53%) meghaladó mértékben járultak hozzá e szervezetek az árbevételhez a feldolgozóiparban, az energiaiparban és az információ és kommunikáció ágban, ahol a

megtermelt árbevétel mintegy kétharmada külföldi leányvállalatok tevékenységéből származott.

1. ábra

A külföldi irányítású, nem pénzügyi leányvállalatok részesedése a vállalkozások teljesítményéből, 2012

A külföldi leányvállalatok **termelési értéke** 2012-ben több mint 24 ezer milliárd forint volt, a – vállalati értékteremtő folyamatok teljesítményét jobban jellemző – **hozzáadott értéke** megközelítette a 7 ezer milliárd forintot. Az összes magyarországi vállalkozás termelési értékében és hozzáadott értékében a meghatározó súlyú ágak közül jelentős a külföldi részvétel a feldolgozóiparban, a kereskedelemben, az információ és kommunikáció ágban, valamint az energiaiparban. A teljes vállalkozói kör termelési értékének és hozzáadott értékének döntő hányadát – 2012-ben 77, illetve 68%-át – az említett ágakban állították elő, a külföldi hozzájárulás mértéke pedig az egyes ágakban mindkét mutató esetén 48–74% között alakult. A külföldi leányvállalatoknál együttesen képződött termelési érték 89 és a hozzáadott érték 81%-a köthető az említett négy ághoz 2012-ben.

A **bruttó tárgyi eszköz-beruházások** 2012. évi értéke a külföldi leányvállalatok körében közel 1,8 ezer milliárd forint volt. A magyarországi vállalkozások beruházásaiban az információ és kommunikáció, a feldolgozóipar és az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágak részesedése volt a legnagyobb. Ezekben az ágakban létesült az összes magyarországi vállalkozás bruttó beruházásainak közel 60%-a, valamint a külföldi leányvállalatok beruházásainak több mint háromnegyede, az egyes

¹ A szakstatisztika jellemzőit a módszertani fejezet mutatja be.

² A hatályos TEÁOR'08 szerinti B–N (kivéve K) nemzetgazdasági ágakban működő nem pénzügyi és nem mezőgazdasági vállalkozások.

ágakban pedig a beruházási teljesítmények legalább fele a külföldi irányítású leányvállalatok eszközpótló és -fejlesztő tevékenységének eredménye.

Bár a külföldi irányítású vállalkozások **foglalkoztatásban** betöltött szerepe a teljesítménymutatók esetében megfigyelteknél kisebb, 2012-ben így is több mint 630 ezer fő dolgozott külföldi leányvállalatoknál, arányuk az energiaiparban (52%), a feldolgozóiparban (48%), az információ és kommunikáció ágban (37%), továbbá a kereskedelemben (24%) a legmagasabb.

A külföldi működő tőke hatása az említett mutatók alapján tehát néhány kiemelt nemzetgazdasági ágban – feldolgozóipar, kereskedelem, információ és kommunikáció, illetve energiaipar – az átlagosnál is erősebben érvényesült, és ezek az ágak a teljes vállalkozói kör teljesítménymutatóinak alakulását döntően befolyásolták.

2.1. Tevékenységük

Az egyes **ágazatok** vállalkozásainak száma és teljesítménye szerint vizsgálva a külföldi irányítású leányvállalatok gazdasági tevékenysége nagyfokú koncentrációt mutat. A **vállalkozásszám** szerinti rangsorban az első tíz ágazatba tartozó leányvállalatok együttesen az összes külföldi irányítású vállalkozás számának 71%-át adták, és a tíz legnagyobb árbevételű ágazatban realizálódott a külföldi leányvállalatok 2012. évi **árbevételének** 72%-a.

A legtöbb vállalkozás az ingatlanügyletek ágazatban, a nagy- és kiskereskedelemben és az üzletvezetési, vezetői tanácsadás területén működött a tárgyidőszakban.

A 2012. évi árbevétel nagysága szerint az öt legjelentősebb ágazat sorrendben: a nagykereskedelem, a közúti jármű gyártása, az energiaipar, a számítógép és elektronikai termékgyártás, valamint a kiskereskedelem. Tíz kiemelt ágazatban³ külföldi irányítású vállalkozások érték el a 2012. évi árbevétel több mint 80%-át, és ezek az ágazatok együttesen az összes hazai vállalkozás árbevételének egyötödét adták.

A külföldi vállalkozások árbevételből való részesedése az állat-egészségügyi ellátás, a víztermelés, -kezelés, -ellátás, a szennyvíz gyűjtése, kezelése és a kőolaj-feldolgozás ágazatokban a legalacsonyabb, arányuk nem éri el az 5%-ot.

A külföldi leányvállalatok által előállított **bruttó hozzáadott érték** több mint hattizedét a tíz legnagyobb hozzáadott értékű ágazatban termelték, ezek közül 2012-ben csupán három – a raktározás, szállítást kiegészítő tevékenység, a gumi-, műanyag termék gyártása és a gyógyszergyártás – nem tartozott a legnagyobb árbevételű ágazatok közé.

1. tábla

A külföldi leányvállalatok által az összes vállalkozás árbevételéből legalább 80%-ot elérő ágazatok, 2012

Gazdasági ágazat	Összes vállalkozás	Külföldi irányítású vállalkozások	aránya az összes vállalkozás árbevételéből, %
	árbevétele, milliárd forint		
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	3 847,4	3 742,5	97,3
Közúti jármű gyártása	4 662,0	4 491,8	96,3
Légi szállítás	288,6	276,8	95,9
Távközlés	1 047,8	948,9	90,6
Villamos berendezés gyártása	1 099,9	967,0	87,9
Gép, gépi berendezés gyártása	2 835,7	2 475,7	87,3
Fémalanyag gyártása	775,2	660,2	85,2
Bőr, bőrtermék, lábbeli gyártása	131,4	109,1	83,1
Egyéb jármű gyártása	128,3	105,7	82,4

3 Egy ágazat adatai adatvédelmi okok miatt nem közölhetők.

A külföldiek által irányított vállalatok **foglalkoztatottainak** közel 60%-a a tíz legnagyobb foglalkoztató ágazatban dolgozott, a koncentráció itt tehát kisebb, mint a teljesítménymutatók alapján. A külföldi leányvállalatoknál foglalkoztatottak több mint egyharmada a kiskereskedelemben, a közúti jármű-gyártásban, a nagykereskedelemben, valamint a számítógép és elektronikai termékgyártás ágazatban vállalt munkát.

2.2. A stratégiai döntéshozók székhelye

A FATS fontos feladatai közé tartozik választ adni arra a kérdésre, hogy a leányvállalat végső ellenőrzését gyakorló, a vállalat működését alapvetően meghatározó, stratégiai döntéshozó szervezetnek vagy magánszemélynek melyik országban található a székhelye.

A Magyarországon működő külföldi leányvállalatokat 2012-ben 113 különböző országból irányították, az irányító szervezetek vagy tulajdonos magánszemélyek több mint kétharmadának a székhelye az Európai Unió valamely tagállamában van. Az **EU-tagországainak dominanciája** a külföldi irányítású vállalkozások körében minden nemzetgazdasági ágra jellemző, arányuk az energiaiparban kiemelkedő (86%).

A külföldi irányítású leányvállalatok tárgyévi **teljesítménymutatóit** vizsgálva a bányászaton kívül valamennyi nemzetgazdasági ágban megállapítható az **unió tagországainak többségi aránya**. Az unió tagországaiból irányított leányvállalatok a külföldi irányítású vállalkozások árbevételéből 64, bruttó hozzáadott értékéből 62, a bruttó tárgyeszköz-beruházásaiból 72, foglalkoztatottainak számából pedig 69%-kal részesedtek 2012-ben.

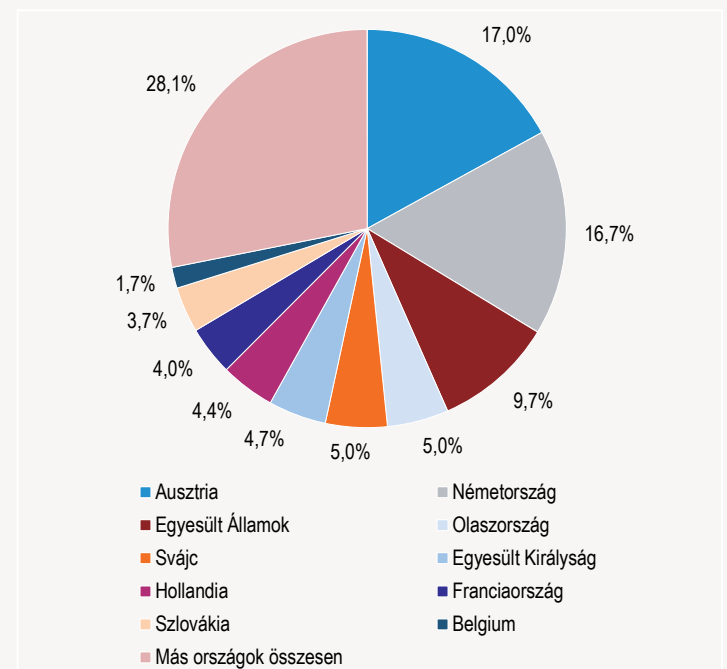
A teljesítmény- és foglalkoztatási mutatók alapján egyaránt kiemelkedő, 80%-ot meghaladó az EU-tagországainak aránya az energiaipar, az építőipar, valamint a víz- és hulladékgazdálkodás nemzetgazdasági ágazatokban.

2.3. A stratégiai döntésekben legnagyobb szerepet játszó országok

A külföldi irányítású leányvállalatoknál az irányítók székhelyének országa szerint is jelentős koncentráció figyelhető meg. A külföldi irányítók több mint száz országban rendelkeznek székhellyel, a Magyarországon bejegyzett külföldi tulajdonú leányvállalatok 72%-át azonban mindössze tíz országból irányítják. Ezek közül a legfontosabbak az **Európai Unión belül** Ausztria, Németország, Olaszország, Egyesült Királyság, Hollandia, Franciaország, Szlovákia és Belgium, az **EU-n kívül** pedig az Egyesült Államok és Svájc. A tíz ország sorrendje 2008 óta némileg módosult, összetételük ugyanakkor alig változott.

2. ábra

A legjelentősebb országok a külföldi leányvállalatok száma szerint, 2012

Az összes külföldi leányvállalat több mint hatodát 2012-ben **Ausztriából** irányították, arányuk az összes külföldi irányítású leányvállalat teljesítményében azonban kisebb: az árbevételből 8,5, a hozzáadott értékéből 8,2%-kal részesedtek. Ezek a leányvállalatok viszont 77 ezer munkavállalót foglalkoztattak, amely a külföldi leányvállalatok foglalkoztatottainak több mint 12%-a.

Az osztrák irányítású leányvállalatok közel fele az ingatlanügyletek ágban, a ruházati, lábbeli-nagy- és kiskereskedelemben, az építőiparban, a vegyes termékkörű nagykereskedelemben, az üzletviteli tanácsadásban, az éttermi vendéglátásban és a közúti áruszállítás szakágazatban állított elő terméket vagy nyújtott szolgáltatást. Összes **árbevételük** több mint 50%-át az élelmiszer-, személygépjármű-, illetve gépjármű-üzemanyag kiskereskedelemben, az út-, autópálya építése szakágazatban és a papírgyártásban realizálták. Az osztrák irányítású szervezeteknél **foglalkoztatottaknak** közel fele az élelmiszer-, illetve személygépjármű-kiskereskedelemben, a munkaerő-kölcsönzés, a közúti, illetve vasúti áruszállítás és az út, autópálya építése szakágazatokban dolgozott.

Az országok **vállalkozásszám** szerinti rangsorában második helyen álló **Németország** a gazdasági teljesítménymutatók és a foglalkoztatottak száma alapján a legfontosabb a külföldi döntési centrumok között. A német irányítású leányvállalatok 2012-ben a külföldi leányvállalatok árbevételéből és a hozzáadott értékéből egyaránt 29%-kal részesedtek, és az összes külföldi irányítású vállalkozásnál dolgozók 28%-át, mintegy 177 ezer főt foglalkoztattak.

A Németországból irányított leányvállalatok közel 60%-a ingatlanügyletekkel – ingatlanok üzemeltetése, bérbeadása, saját tulajdonú ingatlan adásvétele –, ruházati és lábbeli-nagykereskedelemmel, vegyes termékkörű nagykereskedelemmel, ruházati kiskereskedelemmel, fémfeldolgozási termékek gyártásával, üzletvezetési, vezetői tanácsadással, építészmérnöki tevékenységgel, továbbá személy- és könnyűgépjármű-kereskedelemmel foglalkozott.

A német irányítású cégek **árbevételének** közel háromnegyede közútijármű-gyártásból, gázkereskedelemből, villamosenergia-termelésből, -elosztásból és kereskedelemből, nagykereskedelemből, élelmiszer-, illatszer-, iparcikkek-, valamint villamos háztartási készülék kiskereskedelemből, számítógép, elektronikai és optikai termékek gyártásából, illetve vezeték nélküli távközlésből származott.

A Magyarországon működő külföldi leányvállalatok **bruttó tárgyi eszközberuházásainak** közel 40%-át 2012-ben a német irányítással működő vállalkozások valósították meg, melyekben kiemelkedő szerep jutott a közúti járművek gyártásához kapcsolódó szakágazatoknak. A közúti gépjármű, valamint a közúti jármű, járműmotor alkatrészeinek gyártása, a járművillamosági, -elektronikai készülékek gyártása és a gépjárműkarosszéria-gyártás szakágazatokban működő vállalkozásoknál valósult meg a német beruházások több mint fele. Jelentős beruházások létesültek továbbá a villamosenergia-elosztás és a vezeték nélküli távközlés szakágazatokban, ide irányult a német beruházások 7,7, illetve 6,0%-a.

A Németországból irányított leányvállalatok **foglalkoztatottainak** több mint fele a közútijármű-gyártás, a nagy- és kiskereskedelem, a gép, gépi berendezés gyártása, a számítógép, elektronikai és optikai termékek gyártása ágazatokban dolgozott.

Az **Európai Unió országai** közül – a fontosabb tevékenységek **árbevételének** rangsora alapján – a következők játszottak még jelentős szerepet a magyarországi leányvállalatok irányításában:

- Franciaország (gyógyszerkészítmény gyártása, élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem, gázkereskedelem, gyógyszer, gyógyászati termék nagykereskedelme, gumiabroncs, gumitömlő gyártása, villamosenergia-termelés).
- Egyesült Királyság (élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem, dohányáru nagykereskedelme, dohánytermék gyártása, vezeték nélküli távközlés).
- Hollandia (gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem, elektronikus fogyasztási cikk gyártása, sörgyártás, bútor-kiskereskedelem).
- Olaszország (gázkereskedelem, gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem, villamosvezeték-, kábelgyártás, műanyagalapanyag-gyártás).
- Finnország (híradás-technikai termékek gyártása).

A legtöbb, **Európai Unió kívüli** külföldi tulajdonos székhelye az **Egyesült Államokban** található, az innen irányított leányvállalatok árbevétele, hozzáadott értéke, valamint foglalkoztatottainak száma alapján a második helyet foglalta el az országok rangsorában. Az Egyesült Államokból irányított leányvállalatok összes **árbevételének** mintegy 40%-át 2012-ben a nem közúti, illetve légi járművekbe szerelt motor, turbina gyártásával, a közúti jármű alkatrészeinek gyártásával, a járművillamosági, -elektronikai készülékek gyártásával, valamint a híradás-technikai berendezés gyártásával foglalkozó cégek adták. A leányvállalatok mintegy 90 ezer főt **foglalkoztattak**, ez a külföldi leányvállalatok által foglalkoztatottak 14%-a.

Az Európai Unió kívüli európai országok közül 2012-ben is egyedül **Svájc** szerepelt a vizsgált gazdasági mutatók szerinti tíz legfontosabb ország között. A svájci irányítás alatt álló leányvállalatok főleg gabona-, dohány-, vetőmag-, takarmány-nagykereskedelemmel, tea, kávé feldolgozásával, gyógyszer-, gyógyászati termék-nagykereskedelemmel, illetve villamosenergia-termeléssel foglalkoznak.

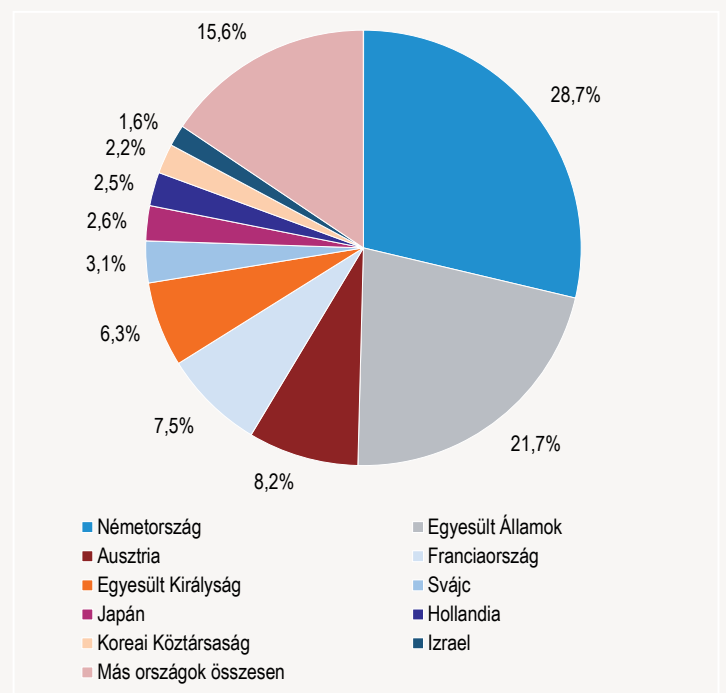
Jelentős **Japán** szerepe a hazai közútijármű-, a jármű- és járműmotoralkatrész-gyártásban, az elektronikai alkatrész-, valamint az elektronikus fogyasztási cikk-gyártásban. A japán irányítású cégek összes bevételeinek több mint fele realizálódott az előbbi négy szakágazatban.

Az árbevétel és a hozzáadott érték szerinti rangsor alapján az Európai Unió kívüli országok közül kiemelkedő még a **Koreai Köztársaság**. Az innen irányított vállalatok Magyarországon főként elektronikus fogyasztási cikkek, híradás-technikai berendezések gyártásával, elektronikus, híradás-technikai berendezések és elektronikus háztartási cikkek nagykereskedelmével és gumiabroncs, gumitömlő gyártásával foglalkoznak, 2012-ben ezekből a tevékenységből származott árbevételük több mint 90%-a.

A külföldi irányítású vállalkozások bruttó hozzáadott értékének több mint negyötöde a tárgyévben mindössze tíz ország között oszlott meg. A bruttó hozzáadott értékéből való részesedés alapján elemezhető, illetve becsülhető, hogy melyek azok az országok, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a magyar nemzetgazdaság teljesítményére.

3. ábra

A legjelentősebb országok a külföldi leányvállalatok bruttó hozzáadott értékéből való részesedés szerint, 2012

A gazdasági mutatók alapján három ország – Németország, Egyesült Államok és Ausztria – szerepe 2008 óta folyamatosan kiemelkedő, melyek leányvállalatai a külföldi irányítású cégek árbevételének és hozzáadott érték-

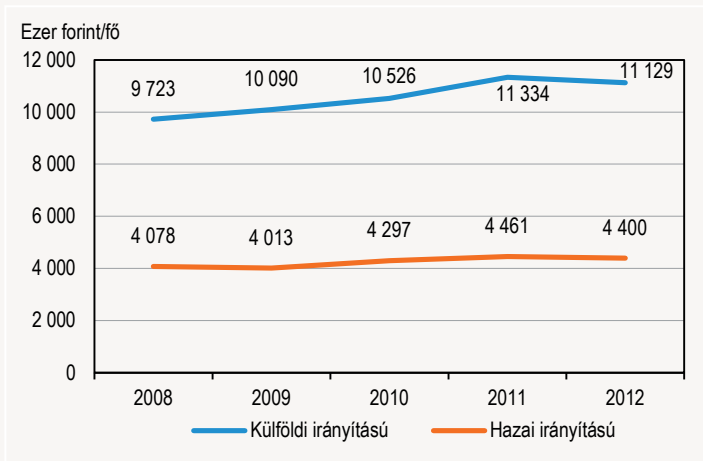
kének együttesen több mint felét realizálták, valamint a külföldi leányvállalatoknál dolgozók ugyancsak több mint felét foglalkoztatták.

2.4. A külföldi és a hazai irányítású szervezetek termelékenysége

A külföldi és a hazai irányítású vállalatok termelékenysége⁴, azaz az **egy alkalmazottra jutó hozzáadottérték-mutató** a tárgyévét megelőző négy évben növekvő tendenciát mutatott, 2012-ben viszont kismértékben csökkent.

4. ábra

A külföldi és a hazai irányítású vállalatok termelékenységének alakulása

A külföldi irányítású vállalatok termelékenysége 2008 és 2012 között jelentősen meghaladta a hazai irányítású cégekéét. A termelékenységbeli eltérés a vizsgált időszakban folyamatosan nőtt, melynek eredményeképp a külföldi leányvállalatok termelékenysége 2012-ben a hazai irányításúak két és félszerese volt.

A termelékenységbeli különbség az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágban a legszámottevőbb, ahol a külföldi leányvállalatok egy főre vetítve ötször annyi hozzáadott értéket állítottak elő, mint magyar irányítású versenytársaik.

A külföldi leányvállalatok együttes hozzáadott értékéből nagyobb arányban részesedő országok közül⁵ 2012-ben a legtermelékenyebb vállalkozásokat – az egy főre jutó hozzáadottérték-mutató csökkenő sorrendjében – az alábbiakból irányították:

- Koreai Köztársaság (gépjármű-kereskedelem, számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása, gumigyártás, elektronikus háztartási cikk nagykereskedelme),

- Norvégia (távközlés),

- Izrael (gyógyszergyártás),

- Egyesült Államok (gép, gépi berendezés gyártása, gyógyszer, gyógyászati termék nagykereskedelme),

- Franciaország (gyógyszergyártás, gyógyszer, gyógyászati termék nagykereskedelme, villamosenergia-termelés, villamosenergia-kereskedelem, gázkereskedelem),

- Szingapúr (számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása),

- Németország (közúti jármű gyártása, gázkereskedelem, villamosenergia-termelés, távközlés, gyógyszer, gyógyászati termék nagykereskedelme, vegyes termékkörű nagykereskedelem).

A felsorolt országok leányvállalatainak – az átlagos termelékenységet is meghaladó – teljesítménye elsősorban az említett ágazatokban, szakágazatokban működő vállalkozások hatékony működésével függött össze.

A rendelkezésre álló (árbevétel- és a hozzáadottérték-) adatok lehetőséget adnak a termelékenység összetettebb statisztikai jellemzésre is az **árbevétel-arányos hozzáadott érték** alapján, melynek segítségével jobban kimutathatók és összehasonlíthatók a külföldi vállalatok értékteremtő folyamatai az egyes ágazatokban.

2. tábla

A külföldi irányítású vállalatok hozzáadott értékének aránya az árbevételben a tíz legnagyobb árbevételű ágazatban, 2012

Ágazat	Árbevétel	Hozzáadott érték	Hozzáadott érték az árbevétel arányában, %
	milliárd forint		
Nagykereskedelem (kivéve: jármű, motor kerékpár)	5 763,9	656,7	11,4
Közúti jármű gyártása	4 491,8	687,7	15,3
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	3 932,5	367,1	9,3
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	3 742,5	452,9	12,1
Kiskereskedelem (kivéve: gépjármű, motorkerékpár)	3 463,0	292,0	8,4
Gép, gépi berendezés gyártása	2 475,7	679,9	27,5
Élelmiszergyártás	1 212,8	174,1	14,4
Gépjármű, motorkerékpár kereskedelme, javítása	1 174,3	53,8	4,6
Villamos berendezés gyártása	967,0	180,7	18,7
Távközlés	948,9	384,5	40,5
Összes külföldi irányítású vállalat	39 180,0	6 951,0	17,7
Összes hazai irányítású vállalat	34 268,1	6 477,6	18,9
Összes magyarországi vállalkozás	73 448,1	13 428,6	18,3

Ha a hozzáadott érték árbevételen belüli aránya magas, az általában olyan gazdasági tevékenységre utal, ahol nagy jelentősége van a képzett munkaerőnek és/vagy az alkalmazott fejlett technológiának, ezek általában a „tudás- és technológia intenzív” iparágak.

Az alacsony hozzáadottérték-hányad olyan termelési folyamatokat, illetve szolgáltatásnyújtást takar, ahol a fentiek jelentősége kisebb, – a termelési inputokon végzett átalakító, érték-növelő tevékenység kevésbé számottevő –, azaz az árbevétel inkább a termelés során felhasznált anyagok, energia és közvetített szolgáltatások értékére nyújt fedezetet.

A legnagyobb árbevételű ágazatok közül magas – az összes magyarországi vállalkozás és a külföldi irányítású leányvállalatok átlagát egyaránt meghaladó – hozzáadottérték-hányaddal rendelkeznek a külföldi irányítású cégek a távközlés, a gépgyártás és a villamos berendezés gyártása területén, míg a nagy- és kiskereskedelem, az energiaipar és a gépjármű-kereskedelem mutatói az átlagnál alacsonyabbak.

A legnagyobb relatív hozzáadott értékű tevékenységet a külföldi leányvállalatok a munkaerő-piaci szolgáltatás, a jogi, számviteli, adószakértői tevékenység, a kőolaj-, földgáztermelés és a tudományos kutatás-fejlesztés szakágazatokban folytatták, ahol az árbevétel legalább felét a hozzáadott érték képezte.

Fontos kiemelni, hogy a mutató nem feltétlenül jellemzi az adott ágazat gazdasági tevékenység egészének globális, illetve általános értékteremtő képességét, de megmutatja, hogy a nemzetközi vállalatok magyarországi cégalapításai a globális „termelési lánc” mely – magasabb vagy alacsonyabb hozzáadott értékű – részfolyamataira szakosodnak, azaz, hogy a nemzetközi vállalatok országhatárokon átnyúló, integrált termelési folyamataiban a magyarországi leányvállalatok milyen szerepet töltenek be.

Az **egy vállalkozásra jutó alkalmazottak száma**, azaz az átlagos vállalatméret 2008–2012 között alapvetően nem változott. A mutató alapján a külföldi vállalatok átlagos üzemmérete a hazai irányítású cégekéét jóval meghaladja. 2012-ben egy külföldi leányvállalat átlagosan 35 főt foglalkoztatott, míg a magyar irányítású szervezetek 3 főt. A legjelentősebb az eltérés a feldolgozóipari ágazatokban, az energiaiparban és az információ, kommunikáció

4 A külföldi és a hazai irányítású szervezetek termelékenységét az éves gazdaságszerkezeti statisztika (SBS), valamint a külföldi leányvállalatok statisztikája alapján elemeztük.

5 Az adóoptimalizálást szolgáló, off-shore pénzügyi centrumokból irányított leányvállalatok székhelyeinek figyelmen kívül hagyásával.

ció ágban. 2012-ben egy külföldi irányítású feldolgozóipari vállalkozás átlagosan 138 munkavállalót alkalmazott, a hazai irányításúak 7 főt.

2.5. A változások fő tendenciái

Az összes magyarországi **vállalkozás száma** 2012-ben 3,9%-kal maradt el az előző évitől. **2011-hez képest** a külföldi irányítású szervezetek száma a hazai irányításúakénál kisebb ütemben, 2,8%-kal mérséklődött, míg a hazai irányítású cégek száma 2011-hez viszonyítva 4,0%-kal csökkent. A külföldi leányvállalatok számának csökkenése elsősorban a nagyobb gazdasági súlyal rendelkező ingatlanügyletek ágban és a kereskedelemben működő vállalkozások számának – 5,8, illetve 5,3%-os – csökkenésével magyarázható.

A külföldi irányítású vállalkozások száma és aránya **2008 és 2012 között** csak kismértékben változott. A külföldi irányítású cégek állománya 2008-hoz hasonlítva – az összes vállalkozás számánál kisebb ütemben – 3,4%-kal mérséklődött, részarányuk az összes vállalkozáson belül viszont kéttized százalékponttal nőtt, a vizsgált időszakban 3,3–3,5% között alakult. A külföldi cégbejegyzések száma – a jelentős külföldi részvétellel működő nemzetgazdasági ágak közül – az ingatlanügyletek ágban, a kereskedelemben, valamint a feldolgozóiparban a legmagasabb, ahol a külföldi leányvállalatok közel héttizede folytatott gazdasági tevékenységet az egyes években.

A külföldi cégek számának **nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása** a 2008–2012 közötti időszakban lényeges eltérést nem mutatott. Az első négy **ágazat** – ingatlanügyletek, nagy- és kiskereskedelem és üzletvezetési, vezetői tanácsadás – sorrendje 2008 és 2012 között nem változott, ezekben működött a külföldi cégek 58–60%-a.

Az összes magyarországi vállalkozás folyó áron számított **árbevétele** egy év alatt 0,5%-kal növekedett, melyen belül a külföldi irányítású vállalkozások mutatója 0,8, a magyar irányítású vállalatok teljesítménye pedig lényegében stagnált (0,1%). A külföldi irányítású vállalatok árbevételéből nagyobb részarányt képviselő ágak közül számottevő, 4%-ot meghaladó visszaesés **2011-hez képest** egyedül az energiaiparban fordult elő, nőtt viszont a külföldi leányvállalatok forgalmának együttesen közel háromnegyedét adó feldolgozóipar és kereskedelem nemzetgazdasági ág mutatója, 0,4, illetve 3,1%-kal.

A magyarországi vállalkozások által realizált árbevétel alakulását jelentősen befolyásolta a nemzetközi pénzügyi válság, melynek következtében a külföldi irányítású vállalkozások árbevétele 2009-ben csökkent (9,2%), majd 2010-ben emelkedett, és – a növekedési ütem lassulása ellenére – a 2012. évi árbevétel már 4,3%-kal volt magasabb a 2008. évinél. Az árbevétel-változás tendenciája a hazai irányítású vállalatok esetében is hasonló, de ebben a körben a 2012. évi teljesítmény még mindig 8,4%-kal elmaradt a pénzügyi válság előtti szinttől. A külföldi irányítású vállalatok az értékesítés bevételéből egyre nagyobb hányadot képviselnek, részesedésük négy év alatt 50-ről 53%-ra növekedett.

A legnagyobb árbevételt realizáló **nemzetgazdasági ágak** közül a feldolgozóiparban, a kereskedelemben, az információ és kommunikáció ágban és az energiaiparban jelentős a külföldi szerepvállalás: ezen területeken a megtermelt árbevétel mintegy 45–70%-a származott külföldi leányvállalatok működéséből a vizsgált időszakban. A 2008–2012 közötti árbevételadatok alapján ugyanakkor a külföldi leányvállalatok tevékenységének kismértékű szerkezetmódosulása figyelhető meg: 2008-hoz viszonyítva a legnagyobb súlyal rendelkező feldolgozóipar aránya tovább nőtt, míg a kereskedelemé és az energiaiparé 3,0, illetve 3,3 százalékponttal csökkent. A külföldi irányítású leányvállalatok **ágazati szintű** árbevételadatai azt mutatják, hogy a legnagyobb teljesítményű ágazatok közül nőtt a közúti jármű-gyártás, a kiskereskedelem és az élelmiszergyártás súlya, a nagykereskedelem és a villamosenergia-ellátás részaránya pedig csökkent 2008–2012 között. Bár a tíz legnagyobb árbevételű ágazat súlya az időszak folyamán módosult, összetételük 2008 óta alig változott: a fémalapanyagok gyártását 2009-től a gép, gépi berendezések gyártása váltotta fel. Az egyes években ezekben az ágazatokban keletkezett az összes külföldi irányítású vállalat árbevételének több mint 70%-a.

A Magyarországon működő vállalkozások folyó áron számított **hozzáadottérték**-mutatója a tárgyévben **2011-hez** viszonyítva kismértékben, 0,7%-kal, a külföldi, valamint a hazai irányítású vállalatok körében 1,1,

illetve 0,3%-kal csökkent. A külföldi leányvállalatok hozzáadott értékéhez legnagyobb arányban hozzájáruló nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóipar és a kereskedelem mutatója az átlagnál nagyobb mértékben csökkent, 1,2, illetve 3,7%-kal, míg az információ és kommunikáció ágban, valamint az energiaiparban 3,7, illetve 2,6%-kal több hozzáadott értéket állítottak elő, mint egy évvel korábban.

A magyarországi vállalkozások hozzáadott értékének alakulására szintén hatást gyakorolt a pénzügyi válság. 2009-ben a külföldi és a hazai irányítású vállalkozások teljesítménye egyaránt csökkent (3,0, illetve 11%-kal), majd 2010-től növekedett a teljes vállalkozói körben. A külföldi leányvállalatok esetében a 2012. évi hozzáadott érték 15%-kal haladta meg a 2008. évi szintet, míg a hazai irányítású vállalkozásoké – a növekvő tendencia ellenére – 5,0%-kal elmaradt attól. A külföldi irányítással működő vállalatok hozzájárulása a teljes vállalkozói kör által előállított hozzáadott értékhez növekvő tendenciát mutat, részesedésük négy év alatt 47-ről 52%-ra emelkedett.

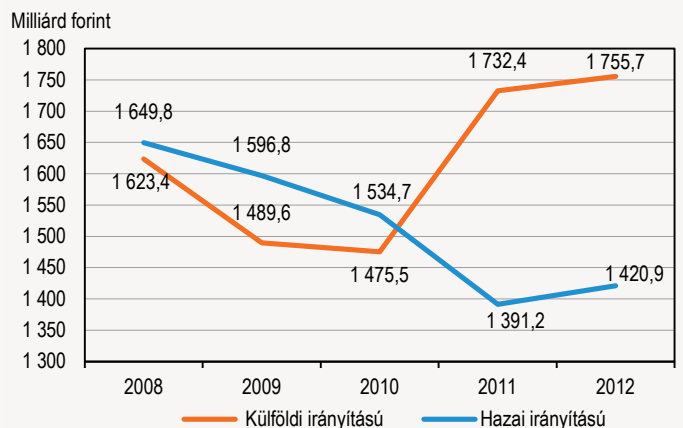
A külföldi leányvállalatok hozzáadott értékének **nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása** 2008–2012 között csak kismértékben változott, a feldolgozóipar részaránya 1,4 százalékponttal nőtt, a kereskedelemé 2,4 százalékponttal csökkent. A külföldi irányítású leányvállalatok hozzáadott értékük közel felét (46–50%-át) összesen hat ágazatban (közúti jármű gyártása, gépjárműgyártás, elektronikai ipar, nagykereskedelem, távközlés, energiaipar) állították elő.

Az összes magyarországi vállalkozás **beruházási teljesítménye** a tárgyévben 1,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbi: a külföldi irányítású cégek bruttó tárgyi eszköz-beruházása 1,3, a hazai irányításúaké pedig 2,1%-kal bővült **2011-hez** képest. A külföldi leányvállalatok beruházásainak előző évihez viszonyított kismértékű bővülése mögött az egyes nemzetgazdasági ágak átlagtól és egymástól is jelentősen eltérő beruházási teljesítménye áll. A beruházások alakulását döntően befolyásoló ágak közül az információ, kommunikáció ágban, valamint a feldolgozóiparban tevékenykedő külföldi irányítású vállalkozások növelték beruházási teljesítményüket, (26, illetve 12%-kal). 2012-ben a két ágba a külföldi vállalatok tárgyi eszköz-fejlesztéseinek közel 70%-a irányult, melyek ellensúlyozták az energiaipar, a kereskedelem és az ingatlanügyletek ág csökkenő beruházási teljesítményét.

A bruttó tárgyi eszköz-beruházások a pénzügyi válságot követően, 2010-ben mind a külföldi, mind a hazai vállalatok esetében meredeken csökkentek, a beruházások bővülése a külföldi vállalkozásoknál 2011-ben, a hazai vállalkozások esetében 2012-ben indult meg. A külföldi vállalatok beruházásai 2012-ben már 8,1%-kal meghaladták a 2008-as szintet, míg a hazai irányításúak teljesítménye továbbra is jelentős mértékben – 2012-ben 14%-kal – elmaradt attól. **2008–2012 között** az összes magyarországi vállalkozás beruházásainak megközelítőleg felét valósították meg külföldi irányítású leányvállalatok, arányuk négy év alatt 50-ről 55%-ra nőtt.

5. ábra

A külföldi és a hazai irányítású vállalatok beruházási teljesítményének alakulása

2008-hoz képest kiugró mértékben – mintegy 50%-kal – bővültek a külföldi leányvállalatok feldolgozóipari beruházásai, az ingatlanügyletek, valamint a kereskedelem ágak beruházásainak értéke viszont több mint 40%-kal, illetve közel negyedével csökkent. A bruttó tárgyeszköz-beruházások **nemzetgazdasági ágak** szerinti összetételében is tükröződik az a tendencia, hogy a külföldi cégek beruházásait egyre inkább a feldolgozóipari tevékenységekre koncentrálják, és csökken a kereskedelem és az ingatlanügyletek súlya. A feldolgozóipar részesedése a külföldi leányvállalatok beruházásaiból 2008-hoz képest 17 százalékponttal nőtt, ugyanakkor a kereskedelem és az ingatlanügyletek ágakban létrejött beruházások aránya 3,3, illetve 6,5 százalékponttal csökkent.

A **foglalkoztatottság** a teljes vállalkozói körben 2012-ben 0,2%-kal csökkent az előző évhez viszonyítva. A foglalkoztatottak száma a külföldi irányítású leányvállalatoknál 0,7%-kal nőtt, míg a hazai irányítású vállalatok esetében 0,5%-kal csökkent **2011-hez képest**. A foglalkoztatás szempontjából jelentős nemzetgazdasági ágakban a külföldi leányvállalatok által foglalkoztatottak számában a tudományos és műszaki tevékenység, valamint az információ és kommunikáció ágban történt számottevő változás, ahol a külföldi leányvállalatok 2012-ben egyaránt 10%-kal foglalkoztattak több munkaerőt, mint egy évvel korábban.

A pénzügyi válság – a teljesítménymutatókhoz hasonlóan – a foglalkoztatottak számának **2008–2012 közötti** alakulásában is éreztette hatását. A külföldi leányvállalatoknál munkaviszonyban állók száma 2009-ben 6,5%-kal visszaesett, 2010-ben indult növekedésnek és 2011-re érte el a válság előtti szintet, 2012-ben pedig megtartotta azt. A hazai irányítású vállalatok foglalkoztatottainak száma 2008 óta folyamatosan csökken, 2012-ben 11%-kal volt kevesebb a négy évvel korábbinál. A külföldi vállalatok a foglalkoztatásban nem játszanak olyan meghatározó szerepet, mint a teljesítménymutatók esetében, de a vizsgált időszakban mérsékeltek a hazai irányítású vállalkozások negatív foglalkoztatottsági hatását. Munkaerőpiaci jelentőségük az elmúlt években folyamatosan nőtt, 2012-ben a magyarországi vállalkozásoknál dolgozók közül minden negyedik foglalkoztatott valamely nemzetközi cég hazai érdekeltségénél vállalt munkát.

A nagyobb súlyú nemzetgazdasági ágak közül kiemelkedő mértékben – 28, illetve 14%-kal – nőtt 2008-hoz képest a külföldi leányvállalatoknál foglalkoztatottak száma az információ és kommunikáció, valamint a szállítás és raktározás **nemzetgazdasági ágban**. Az itt tevékenykedő vállalkozások nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a külföldi leányvállalatok foglalkoztatottainak száma 2012-re meghaladta a pénzügyi válságot megelőző szintet.

Ugyanakkor a foglalkoztatás nemzetgazdasági ágak szerinti összetétele a külföldi irányítású vállalatoknál a vizsgált időszakban lényegében nem változott. Kismértékben nőtt (1,4 százalékponttal) az információ, kommunikáció részaránya, a feldolgozóiparé viszont 2,4 százalékponttal csökkent. 2008 és 2012 között a foglalkoztatottak több mint 70%-a a feldolgozóiparban és a kereskedelemben dolgozott. **Ágazati** szinten is kimutatható az információs és kommunikációs technológiával foglalkozó külföldi leányvállalatok foglalkoztatói szerepének erősödése: 2012-ben az információtechnológiai szolgáltatások ágazat – a munkaerő-piaci szolgáltatásokat felváltva – bekerült a foglalkoztatottak száma szerinti tíz legjelentősebb ágazat közé.

3. Pénzügyi vállalatok

Az Európai Unió FATS-rendelete a pénzügyi cégekre a nem pénzügyi vállalatoktól eltérő adatszolgáltatást ír elő, a speciális működési, valamint teljesítménymérési feltételek következtében. Ezért a pénzügyi vállalatok tevékenysége az **árbevétel**, a **termelési érték**⁶ teljesítménymutatók, valamint a **foglalkoztatottak létszáma** alapján mutatható be.

2012-ben a **pénzügyi, biztosítási tevékenység ágban** működő közel 21 ezer vállalkozás alig több mint 1,5%-a állt külföldi irányítás alatt, ugyanakkor ezekhez a vállalkozásokhoz köthető egyes pénzügyi ágazatok teljesítményének jelentős hányada. A **pénzügyi közvetítés** ágazat termelési értékének 62%-a, a **biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok**⁷ ágazat árbevételeinek 87%-a, valamint az **egyéb pénzügyi tevékenység** ágazat teljesítményének 25%-a külföldi tulajdonú vállalkozások működéséből származott. A pénzügyi, biztosítási tevékenység ágban dolgozók 45%-át szintén külföldi irányítású vállalkozások foglalkoztatták.

A **pénzügyi közvetítés**⁸, valamint a **biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok** ágazatokban a külföldi tulajdon aránya 2012-ben 19, illetve, 40% volt, ezek a vállalkozások a pénzügyi közvetítés ágazat teljesítményéből több mint 60, a biztosítás, viszontbiztosítás és nyugdíjalapok ágazat teljesítményéből pedig 87%-kal részesedtek. 2012-ben a két ágazat munkavállalóinak 56, illetve 93%-a külföldi irányítású vállalkozásnál dolgozott.

2012-ben az összes magyarországi pénzügyi vállalkozás mintegy 96%-a az **egyéb pénzügyi tevékenység** ágazatba tartozott. Az ágazatban a néhány fős egyéni vállalkozások számbeli aránya volt a legmagasabb, a pénzügyi vállalatok árbevételéből és a foglalkoztatottak számából való részesedésük azonban a számarányukhoz képest alacsony, 27, illetve 31%. Ezek a vállalkozások 2012-ben közel 328 milliárd forint árbevétel érték el, és több mint 27 ezer főt foglalkoztattak. Bár az ágazat külföldi irányítású szervezeteinek részaránya a tárgyévben nem érte el az 1%-ot sem, a 2012. évi árbevétel több mint negyedét állították elő, és az ágazat munkavállalóinak 7,2%-át foglalkoztatták.

A külföldi irányítású pénzügyi vállalatok többségét – a nem pénzügyiekhez hasonlóan – a tárgyévben az **Európai Unió országaiból** irányították. A végső ellenőrzést gyakorlók között a német és az osztrák székhellyel rendelkezők aránya a legmagasabb: a pénzügyi közvetítés ágazatban 17, illetve 19%, a biztosítás, viszontbiztosítás és nyugdíjalap ágazatban 35, illetve 15%, az egyéb pénzügyi tevékenységek ágazatban 16, illetve 20%.

A külföldi tulajdonú pénzügyi leányvállalatok több mint kétharmadát 2012-ben az unió öt országából (Németországból, Ausztriából, Olaszországból, Franciaországból és Hollandiából) irányították.

A **pénzügyi közvetítés** ágazat **teljesítmény** szerinti rangsorában első helyen az olasz irányítású pénzügyi vállalkozások szerepeltek, melyeket az osztrák, a német, az egyesült államokbeli, valamint a belga és francia tulajdonú vállalatok követték. A német, az osztrák és a francia irányítással működő érdekeltségek több, de kisebb teljesítményű szervezettel jelentek meg, míg az olasz és a belga tulajdonú, valamint az Egyesült Államokból irányított leányvállalatok **száma** kevesebb, de gazdasági teljesítményük nagyobb. Az utóbbi évekhez képest az osztrák és a német irányítású cégek részesedése a külföldi irányítású pénzügyi vállalkozások együttes teljesítményéből csökkent, a francia tulajdonúaké ugyanakkor nőtt, és megjelentek az ágazatban olyan új szereplők, mint Svédország és Oroszország.

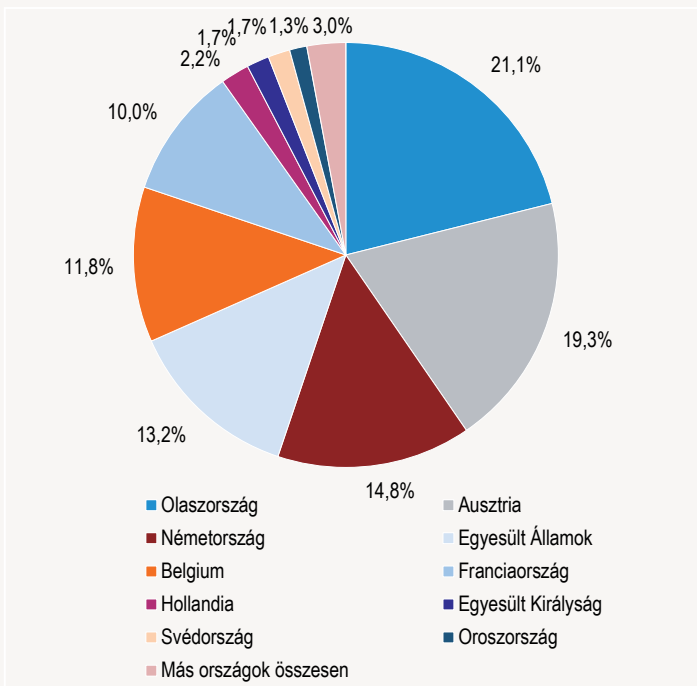
6 A módszertan alapján a pénzügyi közvetítés ágazatban működő vállalkozások teljesítménymutatója a **termelési érték**, a biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok és az egyéb pénzügyi tevékenység ágazatba tartozóké pedig az **árbevétel**.

7 Az ágazatban kizárólag a biztosítók lehetnek külföldi tulajdonban, a rezidens nyugdíjpénztárak külföldi irányítása nem engedélyezett.

8 Jellemzően banki tevékenység (pl.: betétgyűjtés, hitelnyújtás), de a pénzügyi közvetítés ágazatba tartozik többek között a befektetési alapok kezelése, a holdingok által végzett vagyonkezelés és a pénzügyi lízing is.

6. ábra

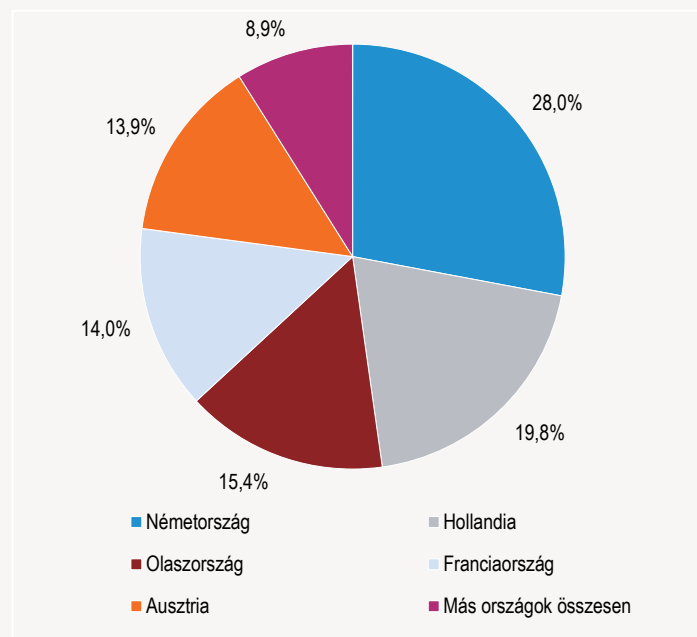
A legjelentősebb országok a pénzügyi közvetítés ágazatban a termelési értékéből való részesedés alapján, 2012

A biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok ágazatban a biztosítók körében a külföldi tulajdonlás aránya 95%. A szervezetek számának országok szerinti rangsorát itt is Németország és Ausztria vezeti, a teljesítmény alapján pedig az öt legjelentősebb ország Németország, Hollandia, Olaszország, Franciaország és Ausztria.

7. ábra

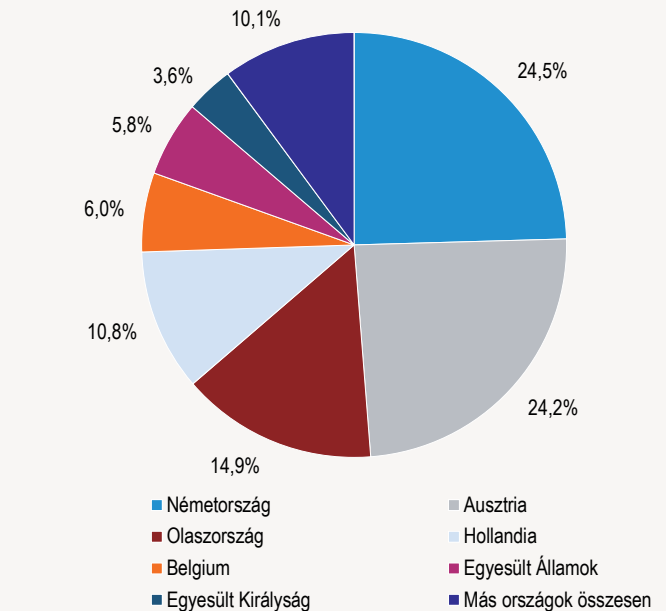
A legjelentősebb országok a biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok ágazatban a díjbevételből való részesedés alapján, 2012

Az egyéb pénzügyi tevékenység ágazatban működő külföldi leányvállalatok teljesítményéből legnagyobb arányban – 2012-ben 25%-kal – a német tulajdonú vállalkozások részesedtek. 2011-hez képest dinamikusan – 16-ról 24%-ra – nőtt Ausztria részesedése, míg Hollandia és az Egyesült Államok részesedése csökkent.

8. ábra

A legjelentősebb országok az egyéb pénzügyi tevékenység ágazatban az árbevételből való részesedés alapján, 2012

Az egyes ágazatokban a foglalkoztatottak létszámának országok szerinti megoszlása a teljesítménymutatók összetételéhez hasonló, a legnagyobb létszámú szervezeteket Olaszországból, Ausztriából, Németországból, az Egyesült Államokból, Franciaországból és Belgiumból irányították, leányvállalataik az egyes ágazatok munkavállalóinak 65–85%-át foglalkoztatták 2012-ben.

A pénzügyi szolgáltatás ágban működő külföldi irányítású vállalatok száma 2008-hoz viszonyítva 25%-kal emelkedett. 2012-ben a külföldi irányításúak részaránya a négy évvel korábbihoz képest számottevően csak a biztosítás ágazatban változott (12 százalékponttal nőtt), így a külföldi vállalatok részaránya az ág egészében csupán kismértékben, 0,5 százalékponttal haladta meg a 2008. évi szintet.

A Magyarországon működő pénzügyi vállalkozások teljesítménye – folyó áron számított termelési értéke és árbevétele – a pénzügyi közvetítés, valamint az egyéb pénzügyi tevékenység ágban 2008-hoz képest növekedett (8, illetve, 26%-kal), a biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok ágazatban viszont több mint 40%-kal visszaesett. A külföldi irányítású vállalkozások teljesítménye ugyanakkor csak az egyéb pénzügyi tevékenység ágban haladta meg (6,4%-kal) a négy évvel korábbit, az összes magyarországi vállalkozás teljesítményéhez való hozzájárulásuk pedig egyedül a biztosítás, viszontbiztosítás, nyugdíjalapok ágazatban emelkedett, 2008-hoz képest közel 30 százalékponttal.

A pénzügyi szolgáltatás ágban foglalkoztatottak száma 2008-hoz viszonyítva az összes magyarországi és a külföldi irányítású vállalkozások körében egyaránt visszaesett, 11, illetve 14%-kal. A külföldi irányítású gazdálkodó szervezetek súlya a foglalkoztatásban a pénzügyi közvetítés és a biztosítás ágazatban csökkent (4,6, illetve 3,0 százalékponttal), míg az egyéb pénzügyi tevékenységet folytatók körében 3,2 százalékponttal nőtt 2008-hoz képest.

További információk, adatok (linkek):[Táblák \(STADAT\)](#)[Módszertan](#)**Elérhetőségek:**kommunikacio@ksh.hu[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu